

ישראל ואיחוד האמירויות: שותפות אסטרטגית במבחן המלחמה

25.06.2026 | written by רונן לוי (מעוז)

עיקרי הדברים

- המלחמה מול איראן הציבה את איחוד האמירויות כאחד העוגנים המרכזיים של המחנה הפרגמטי במזרח התיכון וכשותפה אסטרטגית חיונית של ישראל והמערב.
- אבו-דאבי הפגינה עמדה תקיפה מול טהראן, הן ברמה הפומבית והדיפלומטית והן באמצעות צעדים מעשיים שנועדו להגביר את הלחץ על איראן.
- שיתוף הפעולה הביטחוני בין ישראל לאיחוד האמירויות הגיע במהלך המלחמה לשיא חדש, בעיקר בתחומי ההגנה האווירית, התיאום המודיעיני והסיוע מול מתקפות טילים וכטב"מים.
- למרות מזכר ההבנות עם טהראן, באבו-דאבי צפויה להישאר דאגה עמוקה מהמשך האיום האיראני, מהתאוששות אפשרית של המשטר ומהסיכון לחידוש מתקפות ישירות או עקיפות.
- מעבר לזירה האיראנית, ישראל ואיחוד האמירויות חולקות אינטרסים אסטרטגיים במרחב הים האדום, קרן אפריקה ותימן, בעיקר בבלימת איראן, החות'ים, האחים המוסלמים וגורמי אסלאם פוליטי רדיקלי.
- על ישראל להרחיב את שיתוף הפעולה עם האמירויות בתחומי ההגנה האווירית, בינה מלאכותית, סייבר, תשתיות, שרשראות אספקה ויוזמות אזוריות כמו IMEC ו-Pax Silica.
- חיזוק התשתית העסקית של הסכמי אברהם ² באמצעות השקעות, קשרים מסחריים, משלחות יזמים ופורומים עסקיים ² חיוני לעיגון השותפות כנכס אסטרטגי ארוך טווח.

מבוא

כאשר היסטוריונים ינתחו בעתיד את המערכה הגדולה מול איראן, היא תסומן כנקודת המפנה שבה נולדה ארכיטקטורה ביטחונית חדשה במזרח התיכון. במרכזו של השינוי הטקטוני הזה לא עמדה מעצמה מערבית מרוחקת, אלא איחוד האמירויות הערביות. תחת הנהגתו מלאת החזון והנועזת של השיח מוחמד בן זאיד נטשה אבו-דאבי את מדיניות העמימות המסורתית והוכיחה מנהיגות עילאית ברגע האמת האזורי.

חשיפת חלקה הצבאי האקטיבי של מדינת האמירויות בלחימה ועמידתה האיתנה מול מטחים חסרי תקדים אינה עדות רק לחוסן לאומי יוצא דופן, אלא הוכחה מוחצת לכך שהסכמי אברהם

הפכו לברית דמים אסטרטגית שבכוחה לעצב מחדש את עתיד היציבות והקדמה באזור. הלחימה הנחרצת של אבו-דאבי מול איראן ניפצה סופית את התפיסה המערבית הישנה לגבי בעלות ברית במזרח התיכון. בזמן ששחקנים אזוריים אחרים בחרו בהיסוס, בגידור סיכונים או במשחקים כפולים, אבו-דאבי הוכיחה במעשים, בדם ובמשאבים שהיא השותפה האסטרטגית האמינה, העקבית והאפקטיבית ביותר של ישראל והמערב בעולם הערבי.

אולם חשיבותה של מדינת האמירויות אינה נובעת רק מתפקידה במערכה מול איראן, אלא באה לידי ביטוי גם במעורבותה המתמשכת במוקדי משבר ברחבי המזרח התיכון ואפריקה ובהם תימן, סומליה, סומלילנד, לוב וסודן. במקרים אלה פעלה אבו-דאבי מתוך תפיסה אסטרטגית הרואה בקידום יציבות, באבטחת נתיבי סחר ובבלימת ארגונים קיצוניים וזרמי אסלאם פוליטי מרכיבים חיוניים לביטחון האזורי, גם אם תוצאותיהן של חלק מיוזמות אלה לא השיגו את יעדיהן במלואם.

חשיבותה של פעילות זו מתחדדת נוכח הירידה ברמת המעורבות האמריקנית והמערבית בחלק מזירות אלו, אשר יצרה ואקום אסטרטגי שאליו נכנסו שחקנים המבקשים לקדם אינטרסים שאינם עולים בהכרח בקנה אחד עם אלה של ישראל והמערב. במציאות זו, מדינת האמירויות הפכה עבור ישראל לעוגן אסטרטגי מרכזי במרחבים בעלי חשיבות גוברת לביטחונה הלאומי. משכך, על ישראל לפעול להעמקת שיתוף הפעולה עם איחוד האמירויות בכל הרבדים ² המדיני, הביטחוני, הכלכלי והעסקי ³ ולבסס את היחסים ביניהן כנכס אסטרטגי ארוך טווח עבור שני הצדדים.

במקביל, גם המערב אינו יכול עוד להתייחס לאיחוד האמירויות כאל שותף נקודתי בלבד, אלא כאל אחד מעמודי התווך של הסדר האזורי המתהווה. המלחמה המחישה כי חוסר היציבות במזרח התיכון לא נותר עוד בגבולות האזור. לצד השפעתו על נתיבי הסחר, שוקי האנרגיה ושרשראות האספקה העולמיות, העימות הדגים גם את התרחבות טווח האיום הצבאי הנשקף מטהרן, אשר מקרין כיום גם על ביטחונה של יבשת אירופה. על רקע זה, תמיכה אמריקנית ואירופאית בשחקנים אזוריים הפועלים לקידום יציבות אינה רק אינטרס אזורי, אלא אף צורך אסטרטגי מערבי מובהק. על ארה"ב ואירופה להעניק גיבוי מלא למדיניות החוץ הרחבה של מדינת האמירויות, המונעת מחזון מודרני ופרגמטי של שלום ושגשוג. חזון זה מהווה כיום את אחד הכוחות המרכזיים המאזנים את מגמות האנרכיה והקיצוניות במזרח התיכון, ולכן תמיכה בו היא אינטרס מערבי מובהק לא פחות משהיא אינטרס אזורי.

איחוד האמירויות בחזית העימות עם איראן

במהלך המלחמה ספגו האמירויות על פי הערכות למעלה מ-2,200 שיגורים לשטחן. אבו-דאבי בלטה בקרב מדינות המפרץ באימוץ עמדה פומבית תקיפה נגד איראן. בכירים אמירותים הדגישו כי לא יקבלו איום מצד גורמים טרוריסטיים, וקראו לעיגון ערביות למניעת תוקפנות עתידית ולפיצוי על הפגיעה במתקנים אזרחיים.

מעבר להצהרות, מדינת האמירויות פעלה בזירה הבינלאומית לקידום צעדים מעשיים לפתיחת מצר הורמוז. לפי דיווחים, בנוסף להבעת נכונותה להצטרף למאמץ צבאי בהובלת ארה"ב, מדינת האמירויות הפעילה מאמצים דיפלומטיים לגיוס תמיכה בינלאומית ובכלל זה קידום החלטה במועצת הביטחון בנושא.

יתרה מכך, מן התחקיר של הוול סטריט ג'ורנל עולה כי מדינת האמירויות השתתפה באופן צבאי פעיל במערכה נגד איראן, ואף ביצעה שורה של תקיפות בתוך שטח איראן. אף שאבו-דאבי לא אישרה רשמית את מעורבותה, עצם נכונותה לשאת בעלויות ובסיכונים של העימות המחישה את עומק השותפות האסטרטגית שנרקמה בינה לבין ישראל.

בד בבד, אבו-דאבי נקטה צעדים מנהליים נגד איראן והחריפה את הלחץ על טהרן באמצעות הטלת מגבלות משמעותיות על אזרחים איראנים, ובהן איסור כניסה או מעבר בשטחה. במרץ דווח כי מדינת האמירויות אף החלה לנקוט צעדים נגד מוסדות ונכסים הקשורים למשטר האיראני, לרבות סגירת מוסדות המזוהים עם טהרן בדובאי.

המלחמה סימנה את נקודת השיא עד כה של שיתוף הפעולה הביטחוני בין ישראל לאיחוד האמירויות מאז חתימת הסכמי אברהם. ההיבט הבולט ביותר היה סיוע ישראלי בהגנה על האמירויות מפני מתקפות איראניות, לצד תיאום מודיעיני ומדיני הדוק בין הצדדים. סביר להניח שחלק ניכר מהפעילות נותר חשאי, ולכן היקפו המלא של שיתוף הפעולה אינו גלוי לציבור.

בהקשר זה, דיווחים בתקשורת המערבית, אשר קיבלו בהמשך חיזוק מצד גורמים אמריקניים רשמיים, טענו כי ישראל העבירה במהלך המלחמה לאיחוד האמירויות סוללת "כיפת ברזל" וכוח אדם להפעלתה, לצורך סיוע בהגנה מפני מתקפות הטיילים והכטב"מים האיראניים. בנוסף, בדומה לסבבי עימות קודמים מול איראן, ניתן להעריך כי מדינת האמירויות תרמה באופן עקיף למאמצי ההגנה האזוריים באמצעות שיתוף מודיעיני ותיאום עם ישראל, ארה"ב ושותפות נוספות, אך לכך לא ניתן אישור פומבי.

למרות ההצהרות החיוביות שפרסמה אבו-דאבי לאחר החתימה הדיגיטלית על מזכר ההבנות ב-15 ביוני, סביר כי מאחורי המסרים הדיפלומטיים מסתתרת מידה לא מבוטלת של אי-נוחות, לנוכח הפער בין האינטרסים הביטחוניים שהנחו אותה במהלך המלחמה לבין המציאות האסטרטגית שנוצרה בעקבותיה. כלפי חוץ, איחוד האמירויות שיבחה את המאמצים הדיפלומטיים שהובילו נשיא ארה"ב דונלד טראמפ והמתווכות, תוך שהיא קוראת ליישום מלא של ההבנות, לרבות הפסקה מיידית של מעשי האיבה, כיבוד ריבונותן של מדינות האזור, והבטחת חופש השיט במצר הורמוז.

עם זאת, ההסכם המתגבש מעניק לאיחוד האמירויות סיבות רבות לדאגה באשר להתפתחויות העתידיות. דאגה זו נובעת הן מעמדתה התקיפה כלפי איראן לאורך העימות והן מקרבתה הגאוגרפית לטהרן, אשר הפכו אותה ליעד המרכזי לתקיפות איראניות במהלך המלחמה. מנקודת מבטה של אבו-דאבי, גם אם המתיחות הנוכחית תדעך, אין בכך כדי למנוע אפשרות של חידוש

מתקפות כטב"מים, טילים או פעולות עקיפות מצד איראן ושלוחיה.

החשש מתעצם לנוכח העובדה שהמשטר האיראני נותר על כנו, בעוד שההסכם עשוי לסלול עבורו נתיב להתאוששות כלכלית ולשיקום יכולותיו. במקביל, באמירויות מודעים לכך שחרף הביצועים של מערכי ההגנה האווירית המתקדמים שברשותם במהלך העימות, אלו אינם מספקים הגנה הרמטית. על אף שיעורי היירוט הגבוהים, נרשמו לאורך המערכה פגיעות בתשתיות אזרחיות, נפגעים ונזקים כתוצאה מחדירות ומנפילת שברי יירוט. לפיכך, מבחינת אבו-דאבי, ההסכם עשוי אומנם לתרום לרגיעה בטווח הקצר, אך אינו משנה את תפיסתה הבסיסית של איראן כאיום אסטרטגי ארוך טווח על ביטחונה ויציבותה.

מפגש האינטרסים הישראלי-אמירוטי בקרן אפריקה ובמרחב הים האדום

מעבר להתמודדות המשותפת עם האיום האיראני הישיר, ישראל ואיחוד האמירויות חולקות אינטרסים אסטרטגיים משותפים בכמה זירות מפתח במרחב הים האדום וקרן אפריקה, שבהן הן פועלות לבלימת השפעתם של שלוחותיה האזוריות של טהרן וכן של גורמים אסלאמיסטיים רדיקליים אחרים. בהקשר זה, אחד ממאפייניה הבולטים של מדיניות החוץ האמירוטית הוא התנגדות עקבית לאסלאם הפוליטי ולתנועת האחים המוסלמים על זרועותיה השונות, הנתפסות באבו-דאבי כגורם מרכזי לערעור היציבות האזורית וכשותפות פוטנציאליות לצירים עוינים.

בתימן מתקיים אולי המפגש המובהק ביותר בין האינטרסים של שתי המדינות: בעוד שערב הסעודית נטתה בשנים האחרונות לקדם הסדרים דיפלומטיים מול החות'ים, איחוד האמירויות אימצה קו תקיף יותר, תמכה בכוחות מקומיים אנטי-חות'יים וסייעה למאמצים הצבאיים לאורך החוף המערבי ובאזור באב אל-מנדב, ובכך תרמה לבלימת אחד ממוקדי ההשפעה המרכזיים של איראן ולשמירה על חופש השיט בים האדום.

בסומלילנד פועלת מדינת האמירויות לחיזוק שותפיה המקומיים באמצעות השקעות בנמלים, בתשתיות ובקשרי ביטחון, ובראשם נמל ברברה. נוכחותה לאורך נתיבי השיט האסטרטגיים בים האדום ובמפרץ עדן מגבירה את יכולתה להתמודד עם איומים ביטחוניים, ובהם פעילות ארגון אל-שבאב, ותורמת לביסוס השפעתה האזורית מול מוקדי כוח מתחרים, בין היתר טורקיה בסומליה.

בסודן אבו-דאבי חותרת להחלשת מוקדי כוח המזוהים עם האחים המוסלמים ועם שרידי המשטר של עומר אל-בשיר, מתוך תפיסה הרואה בזרמים אלה מקור מרכזי לחוסר יציבות אזורי, המאיים להחזיר את סודן לציר אזורי עויין ולחדש את קשריה עם איראן. על רקע זה התפתחה מדיניות אמירוטית שנועדה לבלום את השפעתם של כוחות אלה במערכת הפוליטית והביטחונית הסודנית.

משמעויות והמלצות

המלחמה מול איראן המחישה את הערך האסטרטגי של השותפות בין ישראל לאיחוד האמירויות ואת הפוטנציאל הטמון בהרחבתה מעבר לשיתוף הפעולה הקיים, הן בעתות משבר והן בעתות שגרה. היא גם יצרה חלון הזדמנויות לקידום מהלכים ארוכי טווח שיחזקו את עמידותן הביטחונית והכלכלית של שתי המדינות, ויסייעו בבניית ארכיטקטורה אזורית הנשענת על מדינות המחויבות ליציבות, לביטחון ולפיתוח כלכלי. בכך ניתן יהיה לחזק את המחנה הפרגמטי באזור ולבלום את השפעתם של גורמים המבקשים לערער את הסדר האזורי.

חשיבותה של השותפות מתעצמת נוכח האפשרות לצמצום המעורבות האמריקנית באזור. במציאות כזו, חיזוק הקשרים עם איחוד האמירויות מאפשר לישראל להישען על שותף אזורי בעל השפעה גוברת, החולק עימה אינטרסים אסטרטגיים מרכזיים מול איראן, מול האסלאם הפוליטי ומול התחזקותו של ציר אזורי בהובלת טורקיה ובעלות בריתה, המבקש לקדם סדר אזורי הנשען על תנועות המזוהות עם האחים המוסלמים. עבור אבו-דאבי, המשך העמקת שיתוף הפעולה עם ישראל אף משתלב ביעדי החזון הלאומי שלה לבסס את המדינה כמרכז אזורי של חדשנות טכנולוגית, תעשיות ביטחונית מתקדמות ותשתיות אסטרטגיות.

ארה"ב יכולה למלא תפקיד מרכזי בהפיכת השותפות הישראלית-אמירותית לאחד מעמודי התווך של הארכיטקטורה האזורית החדשה. מעבר לשיתוף פעולה אופרטיבי מול איראן, קיים פוטנציאל משמעותי לפיתוח משותף של טכנולוגיות הגנה, תשתיות קריטיות, בינה מלאכותית, סייבר ושרשראות אספקה מתקדמות ² תחומים הנמצאים בליבת אסטרטגיית הגיוון הכלכלי והטכנולוגי של איחוד האמירויות.

1. הרחבת שיתוף הפעולה בתחום ההגנה האווירית

בשנים האחרונות נחתמו שורה של הסכמי שיתוף פעולה בתחומי ההגנה האווירית, החיישנים, המודיעין והמערכות הבלתי מאוישות בין גופים בתעשיות הביטחונית של ישראל ואיחוד האמירויות. על בסיס תשתית זו, ניתן לקדם בגיבוי אמריקני מסגרת קבועה למחקר ופיתוח, ניסויים והצטיידות משותפת. מסגרת זו יכולה להתמקד בפיתוח מערכות התרעה, גילוי ויירוט מתקדמות, ובהן פתרונות מבוססי בינה מלאכותית, טכנולוגיות לייזר ואמצעים חסכוניים להתמודדות עם נחילי כטב"מים. מעבר לתרומתה לביטחון שתי המדינות, יוזמה כזו תתמוך בשאיפתה של מדינת האמירויות להפוך מרוכשת אמצעי לחימה למפתחת ויצואנית של טכנולוגיות ביטחונית מתקדמות ולבסס את מעמדה כמרכז אזורי לחדשנות ביטחונית.

2. מיצוי הפוטנציאל הישראלי-אמירותי במסגרת Pax Silica

ישראל ואיחוד האמירויות כבר שותפות ביוזמת Pax Silica האמריקנית, אולם עד כה לא מוצה מלוא הפוטנציאל הגלום בשילוב היתרונות היחסיים של שתי המדינות. מומלץ לפעול, בגיבוי אמריקני, להשקת פרויקטי דגל משותפים בתחומי הבינה המלאכותית, תשתיות הענן, השבבים והמחשוב המתקדם. בעוד שישראל מביאה עימה יכולות מחקר, חדשנות ופיתוח טכנולוגי, איחוד

האמירויות יכולה לתרום הן השקעות משמעותי, תשתיות פיזיות ודיגיטליות מתקדמות, ונגישות לרשתות כלכליות גלובליות. שיתוף פעולה כזה יתמוך ביעד האמירויות להפוך למרכז עולמי בתחום ה-AI ומרכזי הנתונים, ומשתלב במאמצי ההפחית את התלות בהכנסות מנפט וגז. מהלך זה אף יעגן את השתלבותן של שתי המדינות בליבת המאמץ האמריקני לבניית אקו-סיסטם טכנולוגי מערבי שאינו תלוי בסין.

3. הרחבת שיתוף הפעולה הישראלי-אמירויותי במסגרת IMEC

המלחמה האחרונה המחישה את הצורך ביצירת חלופות לנתיבי הסחר הימיים, ובפרט לנוכח התלות במעברי מפתח דוגמת מצר הורמוז ותעלת סואץ, המהווים נקודות חנק אסטרטגיות החשופות לשיבוש, חסימה או איום מצד מדינות וגורמים עוינים. משכך, ישראל ואיחוד האמירויות צריכות לפעול, בסיוע אמריקני, להפיכת IMEC למסדרון משולב של סחר, אנרגיה, נתונים וחדשנות. לצד פיתוח תשתיות תחבורה, ניתן לקדם פרויקטים משותפים בתחומי נמלים חכמים, מרכזי נתונים, אבטחת שרשראות אספקה ותשתיות סייבר.

עבור איחוד האמירויות, יתרונו הייחודי של IMEC טמון לא רק בהרחבת היקף הסחר, אלא גם בחיבור הדוק יותר לאקו-סיסטם הטכנולוגי המערבי בתחומי הבינה המלאכותית, מרכזי הנתונים והתעשיות המתקדמות. בהשוואה למעורבותה ביוזמת החגורה והדרך הסינית, IMEC עשוי להעניק לה מעמד חשוב יותר כשותפה בעיצוב התשתיות הדיגיטליות והטכנולוגיות לאורך הציר שבין הודו, המזרח התיכון ואירופה, ובכך לתמוך בשאיפתה להפוך למרכז עולמי של חדשנות, נתונים ובינה מלאכותית.

4. הרחבת התשתית האזרחית והעסקית של הסכמי אברהם

לצד העמקת שיתוף הפעולה הביטחוני והאסטרטגי, על ישראל לפעול להרחבת התשתית האזרחית והעסקית של היחסים עם איחוד האמירויות. קשרים כלכליים, השקעות פרטיות ושיתופי פעולה מסחריים הוכיחו עצמם כאחד ממנועי הצמיחה המרכזיים של הסכמי אברהם, ולכן יש לעודד כניסת הון אמירויותי לישראל, לקדם משלחות של יזמים ומשקיעים לשני הכיוונים ולהרחיב את פעילותן של מסגרות קיימות דוגמת ה-UAE-Israel Business Council. ככל שהיחסים יתבססו על קשרים ישירים בין אנשי עסקים, יזמים ואזרחים משני הצדדים, כך תתבסס השותפות העמוקה שנרקמה שנים רבות קדימה.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.